

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 42
від 16 вересня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до Закону України
“Про наукову і науково-технічну діяльність”
щодо врегулювання науково-мистецької діяльності”
(реєстр. № 3257 від 23.03.2020)**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” щодо врегулювання науково-мистецької діяльності” (реєстр. № 3257 від 23.03.2020, н.д. В.В. Колух) та зазначає таке.

Згідно з пояснювальною запискою метою прийняття проекту законодавчого акта є врегулювання особливостей функціонування Національної академії мистецтв України (далі – НАМ України) за аналогією визначення Законом України “Про освіту” особливостей функціонування системи мистецької освіти.

Відзначено, що загалом підтримуючи рішення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій від 05.11.2019 (протокол № 3) щодо реформування наукової сфери заради підвищення ефективності її діяльності (інноваційні підходи розвитку, євроінтеграційна спрямованість, раціональне використання бюджетних коштів), а також напрацьовані робочою групою Національної ради (за участю представника Академії) пропозиції щодо змін у законодавстві для забезпечення реформ наукової сфери, визначається важливим законодавчо врегулювати особливості функціонування НАМ України як державної мистецько-наукової установи.

Законопроектом пропонується шляхом внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” (далі – Закон) надати визначення терміну “науково-мистецька спрямованість наукової та науково-педагогічної діяльності” та визначити особливості функціонування НАМ України.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку зауважень та пропозицій до законопроекту. Зокрема, зазначено, що сумнівною є позиція з обґрунтування законопроекту занепокоєнням щодо можливого прийняття рішення про ліквідацію НАМ України як науково-мистецької установи, оскільки основи створення та діяльності національних галузевих академій наук врегульовані на законодавчому рівні. Статтею 18 Закону визначається перелік національних галузевих академій наук (як самоврядних наукових організацій, заснованих на державній власності, що є державними організаціями, створеними як неприбуткові державні бюджетні установи), до яких віднесено і НАМ України. У цій же статті визначена організаційна побудова національних галузевих академій наук. Матеріально-фінансове забезпечення та гарантії діяльності академій регулюються положеннями, встановленими Законом України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, норм Закону України “Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їхнього майна”, а також статутами національної академії наук та галузевих академій.

Сумнівним визначено також за своїм змістовним навантаженням доповнення Закону новим терміном “науково-мистецька спрямованість наукової та науково-педагогічної діяльності”, що визначається як “наукова та педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах, закладах післядипломної освіти і наукових установах мистецького профілю, що пов’язана з науковою та (або) науково-мистецькою діяльністю”. У висновку зазначено, що новий термін у запропонованому вигляді не використовується в подальшому у тексті Закону.

Щодо нової статті 18-1 “Особливості функціонування Національної академії мистецтв України”, за змістом якої “Національна академія мистецтв України, а також наукові установи, що перебувають у її віданні, є науково-мистецькими установами, функціонування яких здійснюється на засадах неподільної єдності наукової і мистецької складових, що доповнюють одна одну. Особливості функціонування науково-мистецьких установ регулюються власними статутами у межах норм цього Закону”, Головне науково-експертне управління вважає, що особливості функціонування однієї з галузевих академій не потребує додаткового регулювання Законом, ставить її в нерівні умови щодо інших галузевих академій та є зайвим.

Крім того, у Законі не вживається формулювання “науково-мистецькі установи”, а у положеннях нового п. 24-1 ст. 1 Закону (в редакції проекту) йдеться про “наукові установи мистецького профілю”, що свідчить про потребу в уніфікації термінології.

Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій розглянув законопроект р.н. 3257 та не рекомендував його до прийняття з підстав, які частково повторюють висновок ГНЕУ, а також таких.

Введення у законодавство терміну “науково-мистецька установа/діяльність” не є доцільним, оскільки саме поняття “наукова діяльність” з п. 12 статті 1 Закону як “інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження” ніяк не співвідноситься із поняттям “мистецька діяльність”, головною метою якої є отримання нового культурно-мистецького продукту.

Існування освітньо-наукового ступеня доктор мистецтва не є підставою для законодавчого визначення “науково-мистецької діяльності” як окремого виду наукової діяльності; зокрема, наукова діяльність НАМ України за такими науковими темами, як “Сучасні проблеми українського мистецтвознавства”, “Науково-теоретичний і практичний контекст сучасного мистецтва, естетики і культурології”, “Культурна і мистецька спадщина: дослідження, реставрація, збереження”, “Художня культура у контексті сучасного мистецтвознавства”, належить до мистецтвознавства, і подібною діяльністю займаються наукові установи за межами НАМ України, а підготовкою здобувачів вищої освіти в галузі наук “Культура і мистецтво” займається низка закладів вищої освіти.

Наголошено, що у своїх висновках та пропозиціях за результатами проведеного 21-22 листопада 2018 р. заслуховування звітів головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність або є замовниками наукових досліджень та розробок, про стан використання коштів на наукову та науково-технічну діяльність та отримані результати, Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій відзначав неясність того, яке місце займає фундаментальна наука у діяльності НАМ України, а також рекомендував розмежування діяльності Академії на суто творчу (мистецьку) складову (здійснення підтримки митців, виставки, обрання академіків) та наукову складову (мистецтвознавча діяльність, здійснювана науковими інститутами, що займаються фундаментальними науковими дослідженнями і мають базове фінансування у складі НАМ України).

Вказано, що робочою групою Національної ради України з питань розвитку науки і технологій з питань підготовки пропозицій щодо змін до законодавства для забезпечення реформи Національної академії наук та національних галузевих академій наук відзначалося домінування мистецької складової в діяльності НАМ України, і пропонувалося закріпити це в нормативно-правових актах, саме з тих міркувань, що позиціонування НАМ України як наукової організації спричиняє відповідні високі вимоги до кількості і якості її наукової продукції, які НАМ України не здатна задовольнити, водночас існування НАМ України як в першу чергу мистецької академії має низку аналогів в інших країнах і є прийнятним. Розглянутий законопроект цієї мети не досягає, натомість фактично пропонує законодавчо закріпити необхідність наукової складової в діяльності НАМ України.

Міністерство освіти і науки України не підтримує законопроект у запропонованій редакції та вважає недоцільним запропоноване правове регулювання, враховуючи, зокрема, таке.

Законопроектом пропонується застосування поняття “науково-мистецька діяльність”, визначення якого у законодавстві відсутнє. Запропоноване поняття “науково-мистецька спрямованість наукової та науково-педагогічної діяльності”, як такої, що пов’язана з науковою та (або) науково-мистецькою діяльністю, не дає можливості зрозуміти, що саме врегулює введення поняття “науково-мистецька спрямованість наукової та науково-педагогічної діяльності”.

Водночас Законом визначено, що наукова діяльність - це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Зазначеним поняттям не обмежуються галузі, в яких може провадитись наукова діяльність, що передбачає можливість проведення наукових досліджень в галузі мистецтв.

Введення у законодавство поняття “науково-мистецька установа/діяльність” не є доцільним, оскільки саме поняття “наукова діяльність” ніяк не співвідноситься із поняттям “мистецька діяльність”, головною метою якої є отримання нового культурно-мистецького продукту.

Доповнення Закону окремою статтею про НАМ України порушить структурну логіку законодавчого акта, оскільки про НАМ України міститься згадка у частині першій статті 18 Закону разом із іншими галузевими академіями, жодна з яких не має окремих положень у Законі щодо особливостей її функціонування.

МОН України узагальнює, що дослідницька складова діяльності НАМ України повністю врегульована чинним законом. Творча мистецька складова діяльності закріплена Статутом НАМ України. Якщо мистецька складова по факту є основною для НАМ України, то більш доцільним може бути перетворення підпорядкованих їй наукових установ на мистецькі, які виконують окремі науково-дослідницькі роботи, та перегляд результативних показників ефективності відповідних бюджетних програм.

Враховуючи вказане МОН України не підтримує зазначений законопроект та вважає недоцільним запроваджувати в Закон поняття “науково-мистецька установа” та “науково-мистецька спрямованість наукової та науково-педагогічної діяльності”.

Національна академія мистецтв України підтримує поданий проект Закону, відзначаючи важливість визначення Законом неподільної єдності наукової та мистецької складових діяльності НАМ України.

Національна академія наук України та Національна академія правових наук України підтримали необхідність прийняття законопроекту р.н. № 3257.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету дійшов висновку, що у разі прийняття законопроект не впливатиме на показники бюджету.

Під час розгляду законопроекту р.н. № 3257 на засіданні підкомітету з питань науки та інновацій Комітету 15.06.2020 було прийнято рішення заслухати це питання на засіданні Комітету із запрошенням представників НАМ України та визначитися з остаточним рішенням народним депутатам України – членам Комітету на засіданні Комітету.

Заслухавши інформацію ініціатора законопроекту Голови підкомітету з питань науки та інновацій Колюха В. В. та обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Відповідно до статті 114 Регламенту Верховної Ради України рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” щодо врегулювання науково-мистецької діяльності” (реєстр. № 3257 від 23.03.2020), внесений народним депутатом України В.В. Колюхом, за результатами розгляду в першому читанні, повернути суб’єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити Голову Комітету С.В. Бабака.

Голова Комітету

С.В. Бабак